

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๘๙๑.๓/ว ๑๒๓๔

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๕๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความร่วมมือในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคมือ เท้า ปากในพื้นที่รับผิดชอบ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๙๑.๓/ว ๗๕๕ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ ๐๔๒๒.๒/๑๗๑๘ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗ จำนวน ๑ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง แจ้งขอความร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประชาสัมพันธ์การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคมือ เท้า ปาก ในพื้นที่รับผิดชอบ นั้น

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข แจ้งว่า จากรายงานของสำนักระบาดวิทยา พบจำนวนผู้ป่วยสะสมด้วยโรคมือเท้าปาก ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ มีจำนวน ๑๓,๖๓๕ ราย ส่วนใหญ่เกิดในเด็กเล็กอายุน้อยกว่า ๓ ปี คาดการณ์ว่าจำนวนผู้ป่วยนับจากนี้เป็นต้นไป น่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและสูงอย่างต่อเนื่องจนถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗ ซึ่งเข้าสู่ฤดูฝนนับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์และเอื้อต่อการเกิดโรค และสภาวะอากาศที่เย็นลงจะทำให้ระบบภูมิคุ้มกันของเด็กเล็กอ่อนแอลง และเจ็บป่วยง่ายขึ้น ประกอบกับในระยะนี้เป็นช่วงโรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็กเปิด ซึ่งเด็กมักจะอยู่ร่วมกันในอาคารเป็นส่วนใหญ่ มีการทำกิจกรรมและการเล่นของเล่นร่วมกันมากขึ้น จึงส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายของโรคได้ง่ายขึ้น ในการนี้เพื่อเป็นการติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์ระบาดและดำเนินการป้องกันควบคุม โรคมือเท้าปาก ในโรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็ก จึงเห็นควรเร่งดำเนินการป้องกันควบคุมโรคมือ เท้า ปากในพื้นที่รับผิดชอบ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้ว เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคมือ เท้า ปาก จึงขอความร่วมมือจังหวัดแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เร่งดำเนินการป้องกันควบคุมโรคตามแนวทางการดำเนินงานป้องกันควบคุมการระบาดของโรคติดต่อในช่วงฤดูฝน ทั้งนี้สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก <http://www.ddc.moph.go.th> หรือ โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๐ ๓๑๘๐ โดยแจ้งการระบาดได้ที่ ๐-๒๕๕๐-๑๘๘๒ และ ๐-๒๕๕๐-๑๗๙๕ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายโชคชัย เดชอมรธัญ)

รองอธิบดี รักษาการแทน

อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

สำนักส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการมีส่วนร่วม
ส่วนส่งเสริมการจัดการด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม
โทร. ๐-๒๒๔๑-๙๐๐๐ ต่อ ๔๑๓๒, ๔๑๓๓

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
เลขที่ 37974
ณ 18 ก.ค. 2557
กระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

ที่ สธ ๐๔๒๒.๒/๑๗๑๘

, ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความร่วมมือในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคมือ เท้า ปากในพื้นที่รับผิดชอบ

เรียน อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความรู้เรื่องโรคมือ เท้า ปาก และการควบคุมและป้องกันโรค จำนวน ๑ ชุด

4606
18 ก.ค. 2557

ตามประกาศ กรมควบคุมโรค เรื่อง การป้องกันโรคที่เกิดในฤดูฝนของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน ๙ โรค โดยเฉพาะโรคมือเท้าปาก ซึ่งจากรายงานสำนักกระบาดวิทยา จำนวนผู้ป่วยสะสมด้วยโรคมือเท้าปาก ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗ มีจำนวน ๑๓,๖๓๕ ราย คิดเป็น ๒๑.๑๘ ต่อประชากรแสนคน ยังไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต ส่วนใหญ่เกิดในเด็กเล็กอายุน้อยกว่า ๓ ปี คาดการณ์ว่าจำนวนผู้ป่วยนับจากนี้เป็นต้นไปน่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและสูงอย่างต่อเนื่องจนถึงเดือนกรกฎาคม ซึ่งเข้าสู่ฤดูฝนนับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์และเอื้อต่อการเกิดโรค และสภาวะอากาศที่เย็นลงจะทำให้ระบบภูมิคุ้มกันของเด็กเล็กอ่อนแอลงและเจ็บป่วยง่ายขึ้น

เพื่อเป็นการติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์ระบาดและดำเนินการป้องกันควบคุมโรคมือเท้าปาก ประกอบกับในระยะในช่วงนี้เป็นช่วงโรงเรียนเปิด/ศูนย์เด็กเล็กเด็ก ซึ่งเด็กมักจะอยู่รวมกันในอาคารเป็นส่วนใหญ่ มีการทำกิจกรรมและการเล่นของเล่นร่วมกันมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการแพร่กระจายของโรคได้ง่ายขึ้น กระทรวงสาธารณสุข จึงขอความร่วมมือท่านเร่งดำเนินการป้องกันควบคุมโรค ในศูนย์เด็กเล็กและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอำนวยการ กาจินะ)

รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข

หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาการสาธารณสุข

สสส.
เลขรับ 974
วันที่ ๑๗ ก.ค. ๒๕๕๗
เวลา

กรมควบคุมโรค

สำนักโรคติดต่อทั่วไป

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๐ ๓๑๘๐ /

โทรสาร ๐ ๒๕๕๑ ๘๔๓๖

แนวทางการดำเนินงานป้องกันควบคุมการระบาดของโรคติดต่อในช่วงฤดูฝน

โรคมือ เท้า ปาก

โรคมือ เท้า ปาก เป็นโรคที่พบเฉพาะในคน และติดต่อจากคนสู่คน สาเหตุเกิดจากการติดเชื้อไวรัสเอนเทอโร (Enterovirus) หลายชนิด อาจมีอาการรุนแรงถึงเสียชีวิตได้ โรคนี้ยังไม่มีวัคซีนป้องกัน แต่ป้องกันได้โดยการรักษา สุขอนามัยส่วนบุคคลที่ดี เช่น การล้างมือด้วยน้ำและสบู่ เป็นประจำหลังการขับถ่ายหรือเปลี่ยนผ้าอ้อมเด็ก และก่อนการรับประทานอาหารหรือป้อนอาหารเด็ก รวมถึงการไม่คลุกคลีใกล้ชิด ใช้ภาชนะอาหาร หรือของใช้ร่วมกับผู้ป่วย ร่วมกับการรักษาความสะอาดทั่วไป การจัดการสิ่งแวดล้อม ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องครัวให้ถูกสุขลักษณะ

❖ สาเหตุ

เกิดจากเชื้อเอนเทอโรไวรัสหลายชนิด (Enterovirus) ที่พบบ่อย คือ ไวรัสเอกโค (Echovirus) และไวรัสเอนเทอโร ๗๑ (Enterovirus ๗๑ หรือ EV ๗๑) พบบ่อยในทารกและเด็กเล็ก พบปะปรายตลอดทั้งปี แต่พบผู้ป่วยมากขึ้นตั้งแต่ฤดูฝนจนถึงฤดูหนาว ส่วนใหญ่เกิดจากได้รับเชื้อไวรัสเข้าไปทางปาก โดยตรงจากการติดมากับมือหรือของเล่นที่เปื้อนน้ำลาย น้ำมูก น้ำจากตุ่มพองและแผลหรืออุจจาระของผู้ป่วย

❖ อาการ

เริ่มด้วยไข้ อ่อนเพลีย ต่อมาอีก ๑ - ๒ วัน มีอาการเจ็บปากและเบื่ออาหาร เนื่องจากมีแผลอักเสบ ที่ลิ้น เหงือก และกระพุ้งแก้ม ต่อมาจะเกิดผื่นแดง ซึ่งมักไม่คันที่ฝ่ามือ ฝ่าเท้าและอาจพบที่ก้น หรือหัวเข่าได้ ผื่นนี้จะกลายเป็นตุ่มพองใสรอบๆ แดง และแตกออกเป็นหลุมตื้นๆ

❖ การปฏิบัติและดูแลรักษาเมื่อเจ็บป่วย

โรคนี้ส่วนใหญ่มีอาการไม่รุนแรง มักป่วยนานประมาณ ๗ - ๑๐ วัน และหายได้เอง โรคนี้ไม่มียาด้านไวรัสชนิดนี้โดยเฉพาะ จึงใช้การรักษาเพื่อบรรเทาต่างๆ เช่น การให้ยาลดไข้ร่วมกับการเช็ดตัวลดไข้ ให้ผู้ป่วยรับประทานอาหารอ่อนๆ ย่อยง่ายรสไม่จัด ดื่มน้ำ นม หรือน้ำหวาน และนอนพักผ่อนให้เพียงพอ บางรายที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากอาจเป็นโรคมือ เท้า ปาก ชนิดที่รุนแรง เช่น ไม้ใช้สูง ซึม อาเจียน หอบเหนื่อย ต้องรีบไปพบแพทย์

การดำเนินงานควบคุมและป้องกันการระบาดของโรคมือ เท้า ปากในโรงเรียนและศูนย์เด็กเล็ก

๑. ก่อนเปิดภาคเรียน

๑.๑. ทำความสะอาดอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ในห้องเรียน ห้องครัว ภาชนะใส่อาหาร รวมทั้งห้องน้ำ ห้องส้วม อาคารสถานที่ต่างๆ

๑.๒. จัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ของเด็ก แยกเป็นรายบุคคล ไม่ให้ใช้ปะปนกัน เช่น ผ้าเช็ดหน้า แก้วน้ำ ช้อนอาหาร เป็นต้น รวมทั้งพยายามจัดหาอุปกรณ์ให้นักเรียนได้ล้างมือด้วยน้ำและสบู่ ก่อนรับประทานอาหารและหลังจากเข้าห้องส้วม

๑.๓. แนะนำครูในโรงเรียน เรื่องโรคมือ เท้า ปาก และอนามัยส่วนบุคคล และเตรียมการกรณีเกิดการระบาดของโรคในโรงเรียน

๒. ช่วงเปิดภาคเรียน

๒.๑. เผยแพร่ ให้คำแนะนำ ความรู้เรื่องโรคมือ เท้า ปากแก่ผู้ปกครอง และนักเรียน รวมทั้งให้ผู้ปกครอง ช่วยสังเกตอาการเด็กตั้งแต่เนิ่นๆ

๒.๒. ควบคุมแลรักษาสุขลักษณะของสถานที่ อุปกรณ์เครื่องใช้ให้สะอาด ดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อม มีการ ทำลายเชื้อในอุจจาระ และการกำจัดสิ่งปฏิกูลอย่างถูกต้อง

๒.๓. ครู/ผู้ดูแลเด็กต้องรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลที่ดี หมั่นล้างมือบ่อย ๆ และตัดเล็บให้สั้น ล้างมือให้ สะอาดทุกครั้ง ก่อนการปรุงอาหาร ภายหลังการขับถ่าย หรือสัมผัสน้ำมูก น้ำลาย หรืออุจจาระเด็ก

๒.๔. เฝ้าระวังโดยตรวจเด็กก่อนเข้าห้องเรียน ถ้ามีอาการป่วย มีไข้ หรือมีผื่นตามฝ่ามือ ฝ่าเท้า ให้แยก เด็กป่วยอยู่ห้องพยาบาล ติดต่อให้ผู้ปกครองพาลูกกลับบ้านและไปพบแพทย์ โดยทั่วไปอาการโรคมือ เท้า ปาก จะไม่ รุนแรงและสามารถหายเป็นปกติได้ภายใน ๗-๑๐ วัน แต่หากเด็กมีอาการแทรกซ้อน เช่น ไข้สูง ซึม อาเจียน หอบ ต้องรีบนำเด็กกลับไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลทันที ในกรณีที่ในพื้นที่ที่มีการระบาด หากพบตุ่มในปาก โดยยังไม่มีอาการอื่น ให้เด็กหยุดเรียนอยู่บ้านได้เลย

๓. ส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยที่ดี ช่วยในการป้องกันโรคติดต่อ รวมถึงโรคมือ เท้า ปาก ได้แก่

๓.๑. ไม่ควรนำเด็กเล็กไปในที่ชุมชนสาธารณะที่มีคนอยู่เป็นจำนวนมากๆ เช่น สนามเด็กเล่น ห้างสรรพสินค้า ตลาดนัด และสระว่ายน้ำ ควรอยู่ในที่ที่มีการระบายถ่ายเทอากาศได้ดี

๓.๒. ล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่ ก่อนและหลังหยิบจับอาหาร หรือเตรียมอาหาร ก่อนรับประทานอาหาร และภายหลังการขับถ่าย ทั้งในเด็กและผู้ใหญ่

๓.๓. ไม่ใช้ภาชนะหรือสิ่งของร่วมกัน เช่น จาน ชาม ช้อน แก้วน้ำ หรือหลอดดูดร่วมกัน และใช้ช้อน กลางในการตักอาหาร

๓.๔. ใช้ผ้าเช็ดหน้าปิดปากและจมูก เมื่อไอหรือจาม และล้างมือให้สะอาด หลีกเลี่ยงการสัมผัสใกล้ชิดกับ ผู้ป่วย และระมัดระวังการไอจามรดกัน

หากมีเด็กป่วยจำนวนมากในโรงเรียน หรือสถานรับเลี้ยงเด็ก ควรทำอย่างไร

มาตรการช่วงที่เกิดโรคระบาดต้องเน้นการสกัดกั้นการแพร่กระจายของเชื้อ ซึ่งอาจมีความจำเป็นจะต้อง ประกาศเขตติดโรคและปิดสถานที่ เช่น สถานรับเลี้ยงเด็กอ่อน โรงเรียนเด็กเล็ก (อาจรวมถึงสระว่ายน้ำ สถานที่ แออัดเพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสใกล้ชิดกับเด็กป่วย และเน้นการล้างมือบ่อยๆ รวมทั้งการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อใน โรงพยาบาลและบ้านเรือนที่มีผู้ป่วย ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้จัดการสถานรับเลี้ยง ควรดำเนินการ ดังนี้

- แจ้งการระบาดไปที่หน่วยงานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ไปสอบสวนการระบาด ให้ ความรู้ และคำแนะนำ

- เผยแพร่คำแนะนำ เรื่องโรคมือ เท้า ปาก แก่ผู้ปกครองและเด็กนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมพฤติกรรม อนามัยที่ช่วยป้องกันโรคติดต่อ โดยเฉพาะการล้างมือและการรักษาสุขอนามัยของสภาพแวดล้อม และ ควรแยกของใช้ไม่ให้ปะปนกัน เช่น แก้วน้ำ ช้อนอาหาร ฯลฯ

- เฝ้าระวังโดยตรวจเด็กทุกคน หากพบคนใดที่มีอาการโรคมือ เท้า ปาก ต้องรีบแยกออกและให้หยุด เรียน ๗ -๑๐ วัน หรือจนกว่าจะหายป่วย เพื่อป้องกันไม่ให้แพร่เชื้อไปยังเด็กคนอื่น ๆ

- ควรรีบพาเด็กป่วยไปพบแพทย์เพื่อรับการรักษาโดยเร็ว และดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด
- พิจารณาปิดห้องเรียนที่มีเด็กป่วยหรือปิดทั้งโรงเรียนชั่วคราว (กรณีมีเด็กป่วยหลายห้อง หรือหลายชั้นเรียน) ประมาณ ๕ - ๗ วัน
  - หากพบว่ามีการระบาดของโรคมือ เท้า ปาก หรือ มีผู้ป่วยติดเชื้อเอนเทอโรไวรัส ๗๑ ในโรงเรียนหรือศูนย์เด็กเล็ก พิจารณาให้ปิดชั้นเรียนที่มีเด็กป่วยมากกว่า ๒ ราย หากมีการป่วยกระจายในหลายชั้นเรียนแนะนำให้ปิดโรงเรียนเป็นเวลา ๕ วัน พร้อมทำความสะอาด อุปกรณ์รับประทานอาหาร, ของเล่นเด็ก, ห้องน้ำ, สระว่ายน้ำ และให้มั่นใจว่าน้ำมีระดับคลอรีนที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐาน
    - ทำความสะอาดสถานที่เพื่อฆ่าเชื้อโรค บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม สระว่ายน้ำ ครุฑ โรงอาหาร บริเวณที่เล่นของเด็ก สนามเด็กเล่น โดยใช้สารละลายเจือจางของน้ำยาฟอกขาว (๒๐ มิลลิลิตร ต่อน้ำ ๑ ลิตร) หรือน้ำยาทำความสะอาดที่ใช้ตามบ้านเรือน แล้วเช็ดล้างด้วยน้ำสะอาด
    - ทำความสะอาดของเล่นเครื่องใช้ของเด็กด้วยการซักล้างแล้วผึ่งแดดให้แห้ง
    - หยุดใช้เครื่องปรับอากาศ เปิดประตู หน้าต่าง ผ้าม่าน ให้แสงแดดส่องให้ทั่วถึง

แจ้งการระบาด ได้ที่ใดบ้าง

- ✓ สำนักงานระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค โทร. ๐-๒๕๕๐-๑๘๘๒, ๐-๒๕๕๐-๑๗๕๕
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกแห่ง
- สำนักงานมัย กรุงเทพมหานคร โทร. ๐-๒๒๕๕-๘๑๐๖

ติดตามข้อมูลเพิ่มเติม ขอเอกสารและคำแนะนำได้ที่ใดบ้าง

๑ กรุงเทพมหานคร ติดต่อที่

- ศูนย์บริการสาธารณสุขเขตในพื้นที่
- กองควบคุมโรค สำนักงานมัย กรุงเทพมหานคร โทร. ๐-๒๒๕๕-๘๑๐๖ และ ๐-๒๓๕๔-๑๘๓๖
- สำนักระบาดวิทยา โทร.๐-๒๕๕๐-๑๘๘๒, ๐๒-๕๕๐๑๘๗๖
- สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ โทร. ๐-๒๕๕๐-๓๑๕๘

๒ ต่างจังหวัด ติดต่อได้ที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกแห่ง

๓ ข้อมูลเพิ่มเติม

- ศูนย์ปฏิบัติการกรมควบคุมโรค โทร. ๑๔๒๒
- เว็บไซต์กรมควบคุมโรค <http://www.ddc.moph.go.th>
- เว็บไซต์สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่ กรมควบคุมโรค <http://beid.ddc.moph.go.th>
- เว็บไซต์สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค <http://epid.moph.go.th>
- เว็บไซต์ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย <http://www.thaipediatrics.org>